

Komentari na Nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti
-SOS Dečija sela Srbija-

Prilikom razmatranja aktuelnog nacrtu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti, SOS dečija sela Srbija su, kao nevladina, humanitarna i neprofitna organizacija, identifikovala da je neohodno i dalje raditi na izmenama teksta ovog Nacrta, pre svega u pogledu suštinskog priznavanja pluraliteta pružalaca usluga i kreiranja prostora da organizacije civilnog društva budu prepoznate kao ravnopravni pružaoci usluga.

Izveštaj Evropske unije o napretku Srbije (2018) ¹ ukazuje da u Srbiji nije postignut napredak u uspostavljanju povoljnog okruženja za razvoj i finansiranje civilnog društva i da je potrebno ulaganje daljih napora kako bi se osigurala systemska saradnja između vlade i civilnog društva. Čini se da ovaj Nacrt izmena i dopuna Zakona o socijalnoj zaštiti nije posvetio dovoljno pažnje ovoj temi.

Naime, u nacrtu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti uvodi se nova grupa usluga „ usluge intenzivne podrške porodici u riziku od izmeštanja dece – porodični saradnik; održavanje porodičnih odnosa, ponovno spajanje porodice i druge usluge sa ciljem prevazilaženja kriznih situacija i unapređivanja porodičnih odnosa“. SOS Dečija sela Srbija pozdravljaju uvođenje ove grupe usluga kao posebne grupe usluga u okviru sistema socijalne zaštite. Međutim, čini se da Nacrt ovog Zakona na ovom mestu prepoznaje samo jednu uslugu – uslugu porodičnog saradnika iako bi intenzivna podrška porodici u riziku trebalo da bude pružana porodicama kroz set raznovrsnih usluga, a ne samo pružanjem jedne usluge koja bi bila prepoznata u sistemu. U vezi sa ovim, UNICEF je 2018. godine objavio publikaciju „Jačanje porodica iz osetljivih grupa“² u kojoj su afirmisane dve usluge koje preveniraju izdvajanje dece iz porodica – usluga porodični saradnik koju pružaju domovi za decu u transformaciji i **usluga jačanja porodica u riziku koju u Srbiji od 2013. godine sprovode SOS Dečija sela. Smatramo da je usluga jačanja porodica u riziku neopravdano izostavljena iz teksta nacrtu Zakona o izmenama i dopunama i da bi bilo neophodno uključiti i ovu uslugu u zakonski okvir.**

---

¹<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-serbia-report.pdf>

²<https://www.unicef.org/serbia/media/8221/file/Ja%C4%8Danje%20porodica%20iz%20osetljivih%20grupa.pdf>

Dalje tekst Nacrta ukazuje da Republika Srbija osniva Centar (Centre) za decu, mlade i porodicu koji pruža „usluge socijalne zaštite kojima se prevenira izmeštanje deteta iz porodice, usluge smeštaja deteta kada je to u njegovom najboljem interesu, pospešuje povratak dece i mladih u porodicu odnosno osnažuje ih i priprema za uključivanje u zajednicu i samostalan život”. Ovakvom formulacijom pružanje različitih usluga spada u domen državnih pružalaca usluga što je u suprotnosti sa nacrtom nove Strategije socijalne zaštite koja ukazuje da “Mreža usluga socijalne zaštite u zajednici treba da je razvijena u svim jedinicama lokalne samouprave, uz ravnopravne pružaoce usluga iz javnog i privatnog sektora (uključujući i organizacije civilnog društva)”.

Ono što takođe nedostaje u nacrtu izmena i dopuna a što je u vezi je sa gore navedenim, je usaglašavanje sa nacrtom Strategije socijalne zaštite, koja između ostalog, predviđa “Formulaciju i sprovođenje programa podrške nedržavnim pružiocima usluga socijalne zaštite” kao i da će “dalje uključivanje što većeg broja različitih aktera, uključujući i organizacije civilnog društva, u sistem pružalaca usluga socijalne zaštite doprineti unapređenju dostupnosti i kvaliteta usluga socijalne zaštite”.

Da su organizacije civilnog društva kao i drugi pružaoци usluga neravnomerno trenirani ukazuje i član 64. koji ukazuje da se “usluge socijalne zaštite iz člana 40, tačka 2-5 ovog zakona koje obezbeđuje Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, za kojima postoji potreba, a ne mogu ih obezbediti u potrebnom obimu ustanove socijalne zaštite koje je osnovala Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, nabavljaju se od pružaoца usluga socijalne zaštite koji je za to licenciran, kroz postupak javne nabavke usluga socijalne zaštite, u skladu sa zakonom koji uređuje javne nabavke, ovim zakonom i propisima donetim za njihovo sprovođenje”.

Ovim članom se sve usluge socijalne zaštite primarno poveravaju državnim pružiocima usluga – ustanovama socijalne zaštite (budući da usluge procene i planiranja i usluge smeštaja već jesu primarno delatnost države), **a tek kada oni ne mogu da pruže uslugu, drugim pružiocima u postupku javne nabavke.** Ovakvim uređivanjem se kao ključni kriterijum ne postavlja kvalitet pružanja usluge, već (ne)mogućnost državnih pružalaca da obezbede uslugu.

U skladu sa navedenim smatramo da je neophodno da tekst Zakona suštinski uvaži neophodnost pluraliteta pružalaca usluga i da pre svega kvalitet pružanja usluga stavi na prvo mesto. Takođe, budući da su u toku izmene Porodičnog zakona i da je izrađen nacrt Zakona o

pravima deteta i zaštitniku prava deteta, trebalo bi usaglasiti određene odredbe koje uređuju ista postupanja (na primer nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti ukazuje da se detetu mlađem od tri godine ne obezbeđuje domski smeštaj, dok nacrt Zakona o pravima deteta i zaštitniku prava deteta ukazuje da se detetu mlađem od sedam godina ne obezbeđuje ovaj vid smeštaja).

Takođe, neophodno je usklađivanje sa nacrtom Strategije socijalne zaštite za period 2019 – 2025, posebno u domenima definisanja pružalaca usluga i pozicioniranja organizacija civilnog društva.